

Szczecin, 22.03.2017 r.

Dr hab. Piotr Szczypa, prof. US
Katedra Rachunkowości i Controllingu

Ocena

rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego pt.
„Controlling w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem
korporacyjnym w branży motoryzacyjnej”.
Promotor dr hab. Bartłomiej Nita, prof. UE

Podstawą oceny rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego pt. *Controlling w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w branży motoryzacyjnej* jest pismo prof. dr hab. Ewy Stańczyk-Hugiet, Dziekana Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 16.02.2017 roku (ZIF/D-4000-8/14).

Biorąc pod uwagę kryteria i wymogi stawiane rozprawom doktorskim, w kolejnych punktach, dokonano oceny zasadniczych aspektów rozprawy doktorskiej, a mianowicie:

- wybór problematyki badawczej i uzasadnienie wyboru tematu rozprawy,
- tezy i celu pracy,
- zakresu pracy, źródeł informacji i metod badawczych,
- zawartości merytorycznej rozprawy,
- rezultatów rozprawy,
- formalnej strony pracy,
- oraz sformułowano konkluzję kwalifikacyjną całej dysertacji.

1. Problematyka badawcza i uzasadnienie wyboru tematu rozprawy

Podjęty przez Doktoranta problem badawczy jest ważny z następujących powodów:

1. dotyczy przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego, w którym funkcjonuje ponad 27 tysięcy jednostek, charakteryzujących się dużą dynamiką rozwoju i innowacyjnością w Polsce;

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG UNIwersytet SZCZECIŃSKI

2. przedsiębiorstwa motoryzacyjne działają w bardzo silnym i dynamicznym otoczeniu konkurencyjnym, w którym identyfikacja i przeciwdziałanie ryzyku stanowi kluczowy czynnik przetrwania i rozwoju na rynku;
3. przedsiębiorstwa motoryzacyjne wymagają wsparcia informacyjnego w trybie *ex ante* niezbędnego do podejmowania racjonalnych decyzji w ramach zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem korporacyjnym;
4. instrumenty controllingu dają możliwość jednoczesnego uwzględnienia informacji nie tylko finansowych, ale także niefinansowych, które w procesie zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie stają się coraz ważniejsze;
5. nie ma opracowanych kompleksowych rozwiązań z zakresu wspomaganie controllingowego zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych.

Podjęty przez Autora temat należy uznać za ważny i aktualny oraz wart naukowej analizy z uwagi na rosnące zapotrzebowanie wsparcia zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych przez nowoczesne narzędzia rachunkowości i controllingu, stanowiących jedno z głównych źródeł informacji w jednostkach gospodarczych. Praca ma charakter interdyscyplinarny. Problematyka w niej poruszana dotyczy przede wszystkim zagadnień związanych z controllingiem, finansami przedsiębiorstwa, logistyką ale także zarządzaniem, ekonomiką i organizacją przedsiębiorstwa. Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że mamy do czynienia z rozprawą naukową podejmującą problematykę ważną, aktualną o dużych walorach poznawczych zarówno w obszarze teoretycznym jak i praktycznym.

2. Hipoteza i cel badawczy rozprawy

Celem rozprawy jest opracowanie koncepcji wykorzystania instrumentów controllingu na potrzeby zintegrowanego zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwach branży motoryzacyjnej.

Wyznaczone zostały dodatkowo cztery cele pomocnicze, a mianowicie:

- „rozpoznanie istoty i standardów zintegrowanego zarządzania ryzykiem korporacyjnym”;
- „wyjaśnienie uwarunkowań zintegrowanego zarządzania ryzykiem w kontekście funkcjonowania sektora motoryzacyjnego i krytyczna ocena postulowanych w literaturze instrumentów controllingu w zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym”;
- „opracowanie metodyki projektowania i wdrażania wybranych instrumentów controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w branży motoryzacyjnej”;
- „przedstawienie potencjału implementacji narzędzi controllingu na potrzeby zintegrowanego zarządzania ryzykiem w praktyce w drodze weryfikacji proponowanej koncepcji”.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG UNIwersytet SZCZECIŃSKI

Postawione cele badawcze są właściwe i odnoszą się bezpośrednio do tematu rozprawy doktorskiej.

Autor wyznaczył następującą tezę badawczą: „wykorzystanie instrumentów controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym przedsiębiorstw działających w branży motoryzacyjnej ułatwia osiągnięcie ich celów strategicznych w globalnym otoczeniu”.

Tak sformułowaną tezę należy uznać za trudną do udowodnienia z uwagi na użycie przez Doktoranta niejednoznacznych określeń typu „ułatwia osiągnięcie...”, które dodatkowo odnoszą się do przyszłości. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że Autor nie kończy rozprawy na przedstawieniu swojej koncepcji, lecz dokonuje jej wdrożenia i weryfikacji postawionych wcześniej założeń, to należy stwierdzić, że zarówno teza, jak i cele badawcze cechuje znacząca istotność poznawcza.

3. Zakres pracy, źródła informacji, metody badawcze

Badania dotyczące wykorzystania instrumentów controllingu w zintegrowanym systemie zarządzania ryzykiem odnoszą się do uwarunkowań przedsiębiorstw motoryzacyjnych należących do międzynarodowej grupy kapitałowej.

Dane empiryczne wykorzystane do stworzenia koncepcji controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych zostały pozyskane w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym należącym do międzynarodowego koncernu samochodowego w ramach doświadczenia własnego Autora, analizy dokumentacji źródłowej, obserwację uczestniczącą. Doktorant prawidłowo zastosował i skutecznie wykorzystał metody i techniki badawcze do potrzeb realizacji założonych celów badawczych i tezy. Należy tu wskazać przede wszystkim na zastosowanie metod indukcji i dedukcji, metody analizy przyczynowej, metody jakościowe i inne. W ramach metod jakościowych zastosowano:

- analizę literatury krajowej i zagranicznej,
- analizę dokumentacji, materiałów branżowych i wewnętrznych organizacyjnych,
- studium przypadku,
- wywiad swobodny, pogłębiony, nieustrukturyzowany,
- obserwację uczestniczącą,
- wnioskowanie jakościowe.

Z uwagi na przyjętą tezę i cel rozprawy, zastosowane procedury i techniki badania należy uznać za właściwe.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG

UNIwersytet Szczeciński

W układzie rozprawy nie ma wyodrębnionego podrozdziału metodycznego. Ponadto zastosowane przez Doktoranta metody i techniki badawcze nie zostały wskazane we wstępie.

Źródła literaturowe rozprawy obejmują 262 pozycje (liczne obcojęzyczne), w tym 11 źródeł internetowych. Doktorant prezentuje swoje stanowisko, wyciąga wnioski z opracowań innych autorów, a co ważne potrafi przełożyć założenia teoretyczne na grunt badań praktycznych.

4. Zawartość merytoryczna rozprawy

Celowi i tezie badawczej Doktorant start się podporządkować treść i strukturę pracy. Obejmuje ona dwie zasadnicze części. Pierwszą część (teoretyczną) stanowią rozdziały pierwszy i drugi. Druga część pracy składa się z rozdziału trzeciego i czwartego, mających charakter koncepcyjno - empiryczny i aplikacyjny. Całość rozprawy poprzedzona jest wstępem a zwieńczona podsumowaniem, spisem rysunków, tabel, wykresów, literatury.

W całej rozprawie Autor naprzemiennie używa następujących zwrotów „branża motoryzacyjna” i „sektor motoryzacyjny”, traktując je tożsamo, a to nie jest prawidłowe podejście. Historycznie zakres branży i sektora są inne. A współcześnie zwrot „branża” ma raczej charakter potoczny i nie powinien zostać użyty w tytule rozprawy ani w nazwach rozdziałów. W tytule można było użyć zwrotu „przemysł motoryzacyjny”.

Wstęp zawiera wszystkie typowe dla tej części opracowania treści. Mgr Krzysztof Piotr Jasiński wskazał w nim na zakres przedmiotowy i podmiotowy swojej rozprawy. Został określony cel główny, cele pomocnicze oraz teza. Autor krótko scharakteryzował zawartość poszczególnych rozdziałów.

Rozdział 1. pt. „Rola zintegrowanego zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie” wprowadza w problematykę zarządzania ryzykiem. Doktorant z dużą szczegółowością prezentuje definicję pojęcia ryzyka według różnych autorów, typologię ryzyka i wiele innych uwarunkowań związanych z ryzykiem, w tym kwestie niepewności i pewności w działalności gospodarczej. Autor na s. 18 prezentuje istotny dla rozprawy pogląd, że „...podmiot powinien mieć świadomość ponoszonego ryzyka...”. Za interesującą i wartościową z punktu widzenia pracy należy uznać treść tabeli 5, stanowiącej porównanie cech oraz treści międzynarodowych standardów zarządzania ryzykiem. W ramach uwag szczegółowych do rozdziału pierwszego należy wskazać, że na s. 38 Autor użył niewłaściwego zwrotu „wartość firmy” zamiast „wartość przedsiębiorstwa” (terminy te nie mogą być używane zamiennie). Lektura rozdziału pierwszego przeświadcza mnie o bardzo dobrej znajomości zintegrowanego zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie przez mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego. W swoich rozważaniach powołuje się na autorytety z tej dziedziny.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG UNIwersytet SZCZECIŃSKI

Rozdział 2 pt. „Uwarunkowania zintegrowanego zarządzania ryzykiem w sektorze motoryzacyjnym”. W rozdziale tym na tle charakterystyki przemysłu motoryzacyjnego w ujęciu globalnym, Doktorant uszczegółowił treści prezentowane w rozdziale wcześniejszym na gruncie specyfiki uwarunkowań makro- i mikroekonomicznych przemysłu motoryzacyjnego, prezentując kluczowe zagadnienia z zakresu zarządzania ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym. Na szczególną uwagę zasługują opracowania autorskie zebrane w tabeli 11 (czynniki ryzyka przedsiębiorstwa motoryzacyjnego) i tabeli 15 (instrumenty controllingu a ryzyko przedsiębiorstwa).

Rozdział 3 pt. „Wdrażanie i funkcjonowanie instrumentów controllingu w zintegrowanym systemie zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie branży motoryzacyjnej” to prezentacja poglądów i założeń Doktoranta w zakresie koncepcji ujęcia controllingu w zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym. Autor opisuje w tym rozdziale, a następnie wykorzystuje w swoim procesie badawczym metodykę raportu A3 i Cykl Deminga. Kompleksową i jednocześnie bardzo czytelną koncepcję controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym, stanowiącą wzorzec do wdrożeniowych zawarto na rysunku 19. Ponadto atutami tego rozdziału są: (1) lista tematyczna ryzyk przedsiębiorstwa motoryzacyjnego według działu (tabela 20) sporządzona na podstawie wywiadów przeprowadzonych przez Doktoranta; (2) opisanie procedury oszacowania wartości ryzyka; (3) opracowanie modelu oceny skuteczności kontroli na podstawie prób losowych.

Pewien niedosyt pozostawia zawartość podrozdziału 3.5, który powinien być kluczowym z punktu widzenia tytułu rozdziału 3. Doktorant w sposób niewystarczający na tle lektury podrozdziałów 3.1 – 3.4 opisał (uzasadnił) wybrane instrumenty controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym. Rodzą się w tym miejscu pytania: (1) dlaczego właśnie te instrumenty controllingu zostały scharakteryzowane, jaki był ich dobór (kryterium)? (2) dlaczego nie ma pogłębionej analizy celowości doboru tych instrumentów controllingu z punktu widzenia założonej tezy?

Biorąc pod uwagę temat rozprawy doktorskiej należałoby się spodziewać szerszego potraktowania problematyki samego controllingu oraz punktów stykających na linii controlling – zarządzanie ryzykiem. Niestety nie ma omówionych tych zagadnień a także: (1) typologii controllingu a rodzaje ryzyka; (2) instrumenty controllingu a rodzaje ryzyka. W związku z tym za słaby punkt pracy uważam nie zachowanie stosownych proporcji w treści rozdziałów między controllingiem a zarządzaniem ryzykiem, co uwidacznia się w konstrukcji pracy (brak rozdziału dedykowanemu controllingowi). Rozdział 3 w aktualnej formie i treści nie uwzględnia wszystkich istotnych z punktu widzenia tematu, celu i tezy zagadnień z zakresu controllingu. Braki te mają swoje konsekwencje w treści rozdziału 4.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG UNIwersytet SZCZECIŃSKI

Rozdział 4 pt. „Weryfikacja zastosowania koncepcji controllingu w zintegrowanym zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych”, to najważniejsza z punktu widzenia celu i tezy część rozprawy. Autor dokonał charakterystyki badanych podmiotów i na tym tle przedstawił zakres realizowanego w nich controllingu. Konfrontacja treści rozdziału 3 i 4 wskazuje, że w badanym podmiocie stosowane są inne instrumenty controllingu niż te przyjęte przez Doktoranta w koncepcji (rozdział 3). Treść podrozdziału 4.4. budzi jeszcze większe wątpliwości w zakresie instrumentarium controllingu – z czego wynika rozbieżność między instrumentarium controllingu przedstawionym w tabeli 31, a tymi opisanymi wcześniej jako stosowanymi w badanym podmiocie i jak to się ma do założeń koncepcyjnych? Ponadto zawartość tabeli 31 budzi wątpliwość, co Autor rozumie pod pojęciem „instrument controllingu”. Problem ten wynika z braków w części teoretycznej rozprawy. Doktorant nie wyjaśnił podstawowych a zarazem kluczowych dla pracy kategorii z zakresu controllingu, dlatego można sformułować następujące pytanie – czy raport, wycena, zestawienie, wskaźniki mogą być instrumentami controllingu, czy raczej elementami składowymi instrumentów controllingu?

Silną stroną rozdziału 4 jest zawartość podrozdziału 4.5. Doktorant dokonał pomiaru i oceny netto zidentyfikowanych wcześniej ryzyk w badanym podmiocie w ramach wdrożonego controllingu w zintegrowanym systemie zarządzania ryzykiem (ujęcie wyników w tabeli 32 oraz macierzy ryzyk – rysunek 32). Rozdział 5 zamyka dobrze zaplanowany i wykonany podrozdział ewaluacyjny.

W podsumowaniu Doktorant odniósł się do założonych we wstępie celów i tezy, wskazując na ich pełną realizację w ramach swojej rozprawy. Ponadto zostały wymienione najważniejsze rezultaty i osiągnięcia pracy doktorskiej (s. 213-214).

Całość rozprawy świadczy o umiejętności przeprowadzania empirycznych badań naukowych, zbieraniu danych pierwotnych, grupowaniu ich, prezentowaniu w formie przetworzonej, uporządkowanej, wyciąganiu na ich podstawie wniosków, określaniu przyczyn i konsekwencji zidentyfikowanego w wyniku badań stanu rzeczy. Dodatkowo warto wskazać na umiejętność syntetycznego ujęcia najważniejszych treści w ramach podsumowania kończącego każdy z rozdziałów. Skłania to do uznania mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego za rzetelnego badacza, który potrafi konsekwentnie realizować proces badawczy.

Generalna ocena rozprawy wypada korzystnie dla Autora. Jej lektura skłania do pewnych refleksji i nowych przemyśleń co do istoty i możliwości zastosowania controllingu w zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych. Uważam, że Doktorant powinien na podstawie rozprawy, po uwzględnieniu uwag i jej zaktualizowaniu opublikować ją w formie książkowej.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMIKI USŁUG UNIwersytet SZCZECIŃSKI

5. Rezultaty rozprawy

Doktorant osiągnął postawione przed rozprawą cele. Przeprowadzone przez mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego badania literaturowe wraz z badaniami empirycznymi doprowadziły do opracowania koncepcji controllingu w zintegrowanym systemie zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym. Przyjęta teza została udowodniona o czym świadczą wyniki i wnioski końcowe Autora sporządzone na podstawie przeprowadzonych badań bazujących na wdrożonych rozwiązaniach koncepcyjnych.

Na szczególne wyeksponowanie zasługują następujące cechy rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego:

- interdyscyplinarność opracowania;
- prezentacja własnych propozycji koncepcyjnych i metodycznych w ramach controllingu w zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym w przedsiębiorstwie motoryzacyjnym;
- interesujące i pouczające dla teoretyków jak i praktyków wnioski wynikające z przeprowadzonych przez Autora badań.

Dodatkowo to, co wyróżnia recenzowaną rozprawę, stanowiąc jej walor, to że Autor nie poprzestał na opracowaniu koncepcji ale wdrożył ją w życie i dokonał weryfikacji jej zastosowania w badanym przedsiębiorstwie motoryzacyjnym.

W związku z tym praca ta odznacza się dużymi walorami aplikacyjnymi.

6. Formalna strona pracy

Oceniana rozprawa ma objętości 228 stron. Została wzbogacona 34 rysunkami, 32 tabelami i 6 wykresami, które ułatwiają zrozumienie toku rozumowania Doktoranta i stanowią syntetyczną formę prezentacji oraz interpretacji ważnych zagadnień poruszanych w pracy. Dysertacja w zasadzie napisana jest poprawnym językiem choć nie pozbawiona zwrotów potocznych lub niewłaściwych dla opracowania naukowego, zbędnych powtórzeń i drobnych usterek stylistycznych.

7. Konkluzja

W moim przekonaniu recenzowana rozprawa doktorska mgra Krzysztofa Piotra Jasińskiego spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016r. poz. 1311). Wnoszę zatem do Rady Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

